

KIZILDERİLİ SEPET ÖRÜCÜLÜĞÜ VE TÜRK SEPET ÖRÜCÜLÜĞÜ İLE ORTAK ÖZELLİKLERİ

Yrd.Doç.Dr. H.Feriha Akpınarlı

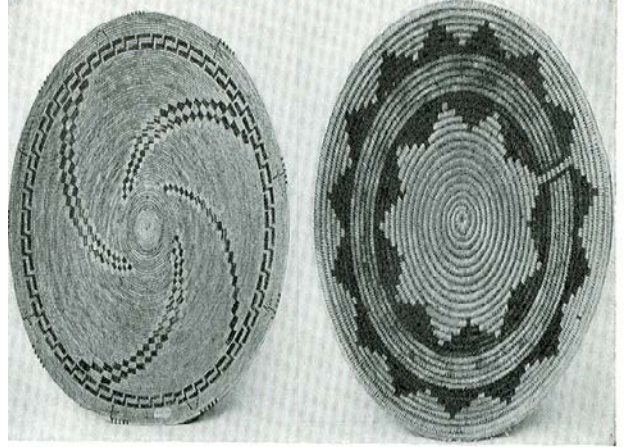
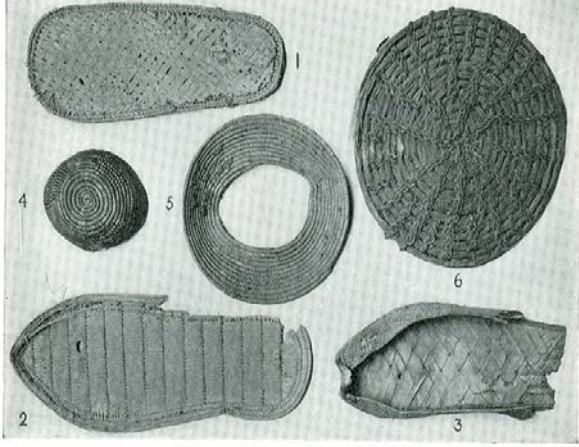
Doğayla bütünleşerek çeşitli ihtiyaçları karşılamak amacıyla yaratmak ve üretmek ilkel çağlardan günümüze kadar gelmiş ve devam etmektedir. İnsanoğlunun yaşadığı ortam ve iç içe bulunduğu doğa şartları onları yönlendirmekte ve etkilemektedir. Doğa'daki olayları , varlıkları sürekli önemsemiş ve mümkün olduğu kadar daha çok yararlanma yolunu seçmiştir.

İnsanoğlu varolduğu günden itibaren barınma ,yiyecek,giyinme v..b.ihtiyaçlarını karşılamak için çevresindeki doğayı ve doğa üstü güçleri kullanmışlardır.Bu nedenle sanat kavramı doğa üstü güçlere bağlı olarak ortaya çıkmıştır.Toplumlarda doğa sevgisi ve korkusu her türlü sanatın özünü oluşturmuştur. Toplumlar ister yerleşik ,isterse konar göçer yaşam biçiminde olsun doğadan etkilenmiş ve doğayı keşfetmek,işine yarar biçimde yönlendirmeye çalışmıştır.Dünya'da doğadan yararlanarak yapılan en eski sanat bitkisel örücülüktür. İnsanlar doğada bulunan bitkilerin dallarından, yapraklarından, gövdelerinden yararlanarak evlerini, giysilerini, yiyecek v.b. korumak için çeşitli özellikte kapları ve sepetleri yapmışlardır.

M.Ö. 3000 ait sepet örnekleri müzelerde görmek mümkündür.Ayrıca .Oxford 'ta Pitt Rivers ve Londra 'da British Museum 'da da Mısır ve Amerika yerlilerine ait sepet örnekleri mevcuttur.(Crampton,1972) Eski mısırlılara ait kazılarda ortaya çıkarılan M.Ö.8000-10000'e ait olan sepetler Britanya Müzesindeki Asuri kralı Asur Banibal'ın başının üzerinde tuttuğu M.Ö. 668 senesine ait resim ve Romalıların, Yunanların destanlarında sepetten bahsetmeleri çok önceleri sepet örücülüğünün bilindiğini göstermektedir.(Gürtanın, 1961)

Sir Leonard Woolley M.Ö: 3000 'e ait Mezopotamya Ur bölgesinde sarma tekniği ile yapılmış sepetlerin bulunduğunu vurgulamıştır. Herodotus" yer sakızı ile kaplanmış sepet botların M.Ö 5. yüzyılda Fırat nehrinde kullanıldığını “ söylemiştir.Bunun gibi botlar halen yerliler tarafından deri ile kaplanarak kullanılmaktadır.Kuzey Avrupa da sepet tiplerinin başlangıcı artı taban tekniğiyle yapılmış, sarma teknikleri kullanılmamıştır. Artı taban tekniğinin kullanılmasının en önemli nedeni sepetlerin söğüt bitkisinden örülmesidir. .Eski mısır çalışmalarında da artı taban görülmemiştir.(Bkz.Şekil11) (Crampton,1972;12)

Yunan adalarında son Roma dönemine ait bulunan örneklerden, bir seramik parçasının dokusundaki şekiller o bölgede artı tabanlı sepetlerin örüldüğünü göstermektedir. (M.Ö. 2500 yılına ait örnek Oxford Ashmolean müzesinde bulunmaktadır.)

Şekil -1 Mısır sepet örücülüğü çalışması örnekleri Şekil – 2 Kuzey Amerika Yerlileri sepetleri
(Crampton,1972)

Yunan ve Roma dini törenlerinde tanrıya sunulan giyeceklerin sepetlerde olduğu bilinmektedir. Treves müzesinde Romalılar döneminde yapılmış hasır mobilyalar, söğüt kanepeler bulunmaktadır. Kelt ve Galler M.S. 1. yüzyılda Evlerinde,Çitlerinde,gemilerinde,ve kapılarında sepet örgülerinden yararlandıkları bilinmektedir.(Arlı, 1983; Atay, 1987) İngilizlere sepet örücülüğü “kelt” erden mirası kalmıştır. Söğüt sepetlerin en mükemmeli kuzey Avrupa da yapılanlardır. Norveç ve İsveç’te yarılmış Ağaç şeritlerinden yapılmış sepetler halen District ve Bewdley nehri kıyılarında bulunmaktadır. .(Gürkütan, 1961; Crampton,1972 ; Arlı,1983) Fransa,Almanya,İtalya ‘da söğüt, fındık,kestane v.b. materyallerden yapılmış çeşitli şekillerde sepetler yapılmıştır..Londra da halen sepet yapanlar mevcuttur. Almanya’nın merkezinde yapılan sepetler ve sepet okulları ve küçük sepet müzeleri mevcuttur.Bir tanesi de Viyana’dadır.

Antalya-Finike arasındaki Kaledonya Burnundan çıkarılan ,zamanımızdan 3300 sene kadar eskiye dayanan Hitit gemisindeki gram ve aletlerin taşındığı hasır sepet de Bodrum müzesinde bulunmaktadır.(Akpınarlı ,2000:245)

Sepet örücülüğü günümüzdeki sanatların en eskisi olduğu yukarıda açıklamalardan da anlaşılmaktadır.Dünyanın en eski el sanatlarından biri olan sepet örücülüğünün hammaddesi

Buğday,Mısır,Yulaf,çavdar, Pirinç v.b. tahılların ilk kez Orta Asya'da Türkler tarafından yetiştirildiği ,göçlerle diğer bölgelere yayıldığı çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir. (Kovankaya,1975; Akgül 1998)

Amerika yerlileri çömlekçilik ,gümüş işçiliği,boncuk işçiliği,deri çalışmaları,dokumacılık, sepet örücülüğü,yorgan (quilt) mask,bebek,tahta,taş,kemik oymacılığı v.b.konularda eşsiz güzellikte eserler yapmışlardır. Kızılderililer en eski el sanatları olan sepet örücülüğünü, doğadaki hammadde olan çeşitli bitkilerin ince dal,yaprak, kabuk v.b. kısımlarını kullanarak çeşitli form, desen ve kullanım alanlarına yönelik üretmişlerdir. .Türklerin el sanatları tarihine baktığımızda da bitkisel örücülük konusunda Kızılderililerle aynı geçmişin paylaşıldığını görmekteyiz.

Kızılderili sepetleri , çoğu kabilelerdeki dini aktivitelerinde önemli unsurlardır. Navajolar seremonilerde çok çeşitli sepetler kullanmaktadır.Kangal sepet levhalar futbol yarışmalarında kullanılır. Her çeşit sepet danslarda özellikle üstü delikli sepetler halen çoğu hopi evlerinde kullanılmaktadır.

Apachi ergenlik törenlerinde genç kadınlar ağır yüklü sepetler taşırlar. Sepetler bazı kabilelerde seremoni için özel ücretle üretilerek kullanılmıştır. Dini dua Seremonileri boyunca bir çok kabile mısır v.b. yiyeceklerini sepetlerde sunmuşlardır.. Bir çok özellikteki yerli seremonilerde sepetler, çeşitli kullanım için yapılmaktadır.Bazı kabilelerde ölümler sepetlerde yakılmakta bunun için yerli kadınlar en güzel sepetlerini cenazeleri için üretmişlerdir.. (Bahti,1997 ;42)

Şekil - 3 Söğütten Yapılmış Jıcarılla Apache Sepetleri (Bahti,1997 ;46)

Navajolar sığınak ve barınaklarını sert ot,bitki.hasır ve bitki sicimlerle oluşturmuşlardır. Yazlık ve kışlık hoganlarının (evlerinin) yapısında bitkisel materyal ağırlıkta kullanmışlardır. En büyük kabile olan Navajolar dokumacılığı Pueblo halkından öğrenmiş olsalar da;sepet,kilim, kumaş dokumacılığında mükemmel eserler yapmışlardır.Bükülmüş halatlar, örülmüş şeritler ve düğümler kullanılarak küçük objeleri taşımak için ağırlar yapmışlardır.(James,1974) Hasırlar,sandallar, sandaletler, kapı kaplama parçalarının yapımında bitkisel lifler,sedir ağacı kabukları ve diğer bitkileri kullanmışlardır.Yerliler pamuğu buluncaya kadar ürettikleri bir çok üründe yoğunlukla bitkisel materyalleri kullanmışlardır.İlk örücülük örneklerinden biri sepet olmuştur.Daha sonra çeşitli dokumalar yapılmıştır.Ağaç kabuğu lifler keten,kenevir,ısırgan otu ve diğer bitkilerden çeşitli ölçülerde eğrilmiş ipler, ağaç tahtaları ,ince dallar, kökler,sarmaşıklar iğneli dikenler ,tüyler ve çeşitli hayvansal dokuları,bükmeden,örerek kullanmışlardır.Bu materyallerden hasır ,sepet,kutu,ağırlar,tuzaklar ,düz giysiler,kemer sandalet ,şapka ,ceket v.b. eşyalar yapmışlardır.(W.h. Holmes Bureau of Ethnology)

Şekil - 4 Söğütten Yapılmış Navajo Sepetleri (Bahti,1997 ;46)

The great kabileleri sepet sanatı olarak huş ağacı kabuklarından kutular ,kaplar, giysi,savaş kapları ve dekoratif eşyalar yapmışlardır. Kuzey Amerika boyunca çeşitli formlarda ve farklı materyallerle sepetler yapılmıştır.

Kuzey Kaliforniya kabilelerinde Pomo ,Hıpo,Washoe ve Yurok da deniz kabuğu ,tüy kullanarak yapılmış sepet örnekleri çok etkileyicidir..

Şekil – 5 Pomo ve Yukot Kabileleri Sepeti San Diego Museum Of man –California
(Sommer ,1994 ;50)

Bu kabileler ve diğerleri tarım ve avcılıktan çok sepet yapıcılığı ile meşhur olmuşlardır.Ayrıca ihtiyaçları için su geçirmez sepet geliştirmişlerdir..Kaliforniya nın merkezinde, Chumash’ ta en iyi sarma tekniğiyle sepetler yapılmıştır.Kuzeybatı kıyılarında ki kabilelerden olan Haida,Tligit ve Makah’ ta şapka ve kapaklı sepetlerin en güzel ve kompleks örnekleri görülmüştür..(Sommer, 1994 ;12-13)

Şekil - 6 Washoe Kabilesi Sepeti

Yerliler, Kaliforniya kıyılarına yerleştğinde oradaki kabileler dokuma bilmiyorlar ancak düğümlerle fileler ve doğal materyallerle kaliteli sepet ve seremonilerde kullanmak için hediye sepetler yapıyorlardı. Güneyde bazı kabileler sarma tekniği sepetleri kırmızıtrak tonlarda yapmışlar, çingiraklı yılan desenleri kullanmışlardır. Güneyde sarma tekniği, bükme ve burma teknikleri ise kuzeyde uygulanmıştır. Sepetleri ile tanınan Yurak ve Karok kabileleri çeşitli şekillerde yumru kapaklı, sarı iğneli, tüylü, bakire saçlı, eğrelti otu dalı ve söğüt çubuklarından geometrik desenler sepetler örmüşlerdir..

Güneydoğu bölgesinde ise, kamış ve saz sepet yapımında kullanılmıştır. Güneybatı kabilelerindeki göçebe apachiler de geniş ağızlı kaplar ve tepsiler örmüşlerdir.. Pueblo halkı da çeşitli ürünlerini depolamak ve çiftçilikte kullanmak için yüksek, düşük formlu sepetler yapmışlardır. .(Sommer, 1994 ;16)

Şekil – 7 Kabarık Örgüler Tekniğiyle (twill) Dokunmuş Sepet .(Sommer, 1994)

Kızılderili sepet örücülüğü, Amerika'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan kabileler de farklı bitkilerle, tekniklerde ve formlarda yapılmıştır. Bu sepetleri kullanılan materyal, teknik, motif ve renk açılarından incelediğimizde ;

Sepet örücülüğünde kullanılan materyal kabilelerin yaşadıkları bölgedeki iklim durumuna göre yetişen bitkilerden oluşmaktadır. Genel olarak baktığımızda en çok söğüt ve yukka bitkileri kullanılmıştır. Yarılmış çeşitli ağaç, saz, kökler, ağaç kabukları, Tahıllar, mısır ve otlar daha soğuk bölgelerde kullanılmıştır. Ilıman yerlerde ise; kamış, palmiye yaprakları, bambu v.b. lifler kullanılmıştır. Bu materyaller diş ve eller yardımıyla keskin taşlarla kesilir kabukları soyularak

kullanıma hazır hale getirilmiştir.. Yerlilerin hepsinde sepet örücülüğü materyalleri yaşadıkları bölgedeki bitkilerin türüne göre kullanıldığından çok çeşitli materyalle karşılaşmak mümkündür..Kullanılan materyaller sepetlerdeki doku ve renklerle de ilgilidir.

Sepet yapımında kılçık veya ince kemikten yapılmış tığa benzer bir araç kullanılır.Sepet yapımında kullanılan araçlar ve sepet örnekleri. insanların ilk yıllarına ait mezarlardan tespit edilmiştir. Mezarlara konulan sepetler gelecek için belge olmuştur. Kulübe ve ilkel evlerde , avlanmak için tuzak,bot , kuş yuvası, saklama ve bunun gibi ürünler sepet örme teknikleriyle yapılmış örneklere rastlanmaktadır.

Şekil 8 Sepet Örücülüğünde Kullanılan Materyaller

Doğadan sepet örmek amacıyla toplanan materyaller özelliğine göre soyularak veya soyulmadan kullanılır. Soyulması gereken ağaç dalları kurumadan yeşil kabukları soyularak demetler haline getirilir. Bu demetler örgü yapılacağı zaman ıslatılarak kırılmadan çalışılması sağlanır.İnce yapılacak çalışmalarda kalın saplar yarılarak ta kullanılır.”.Kızılderililer yaptıkları sepetlerin materyallerinin toplama mevsimini ve yerlerini bilmektedirler. Dokuyucular sepet örme materyalini toplamak için 50-100mil seyahat ederler ve topladıkları bitkileri toplamak ,kurutmak , korumak ve örgüye hazırlamak için yoğun emek harcarlar. Hazırlanmış materyal; budanmış,soyulmuş,ıslatılmış,boyanmış,ve ağartılmış olmalıdır..(Bahti, 1997)

Yani sepet yapımında yapılacak ilk işlem bitkilerin toplanması ve örgüye hazırlanmasıdır.İkinci işlem olarak renkli çalışmalar için bitkilerin doğal veya anilin boya larla boyanması ve Üçüncü işlem olarak da yapılacak teknik , motif ve kompozisyona karar verilerek sepet örülmeye başlanmasıdır.. Sepet örücülüğünün başlangıcında kullanılan teknikler sınırlı olsa da örücülerin yeteneklerine dayalı olarak gelişmiştir.Bu teknikleri şöyle sıralayabiliriz;

Düz Örgüler : Boyuna hazırlanan çubukların arasından enine çubukların alt –üst geçerek oluşturdukları dokulardır.Bunlar bir,iki veya üç çubukla yapılmaktadır.(Bkz şekil-8)

Şekil 8 Amerika da Düz Örgü Teknikleri ile Yapılmış Sepetler (özgün 2002)

Şekil -9 Sarma Tekniğiyle Sepet Ören Yerli Kadın (Sommer , 1994)

Şerit Örgüler : Yassı ve Yuvarlak şerit dokumalar olarak incelemek mümkündür.Yassı şerit Örgüler: Saç örgüsü (üçlü, beşli yedili saplarla) , Balıksırtı Örgüler (yedili,dokuzlu saplarla), Zikzak örgüler (dördü, altılı saplarla)ve Fantezi örgülerdir.(Akpınarlı,1992) New Meksiko yerlileri özellikle saç örgülü yukka bitkisinden sepetler yapmışlardır.

Kabarık Örgüler : Dikey çubukların arasından geçen yatay çubukların eşit olmayan sayıda oluşturdukları dokulardır. (Bkz. Şekil 7)

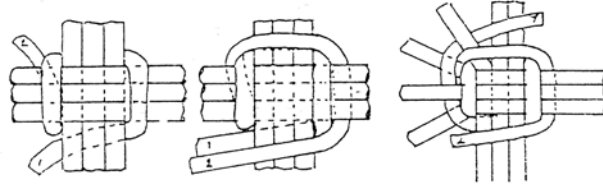
Bükerek Örgüler : Dikey çubukların arasından çift sapların bükülerek alt üst geçirilmesinden oluşan dokulardır.(Bkz. Şekil 10)

Sarma Örgüler : Bir demet bitkinin çevresine diğer bitkinin sarılmasıyla yapılan dokulardır.Sarma tekniğine dolama tekniği de denmektedir.Sık,seyrek ve düğümlü sarma teknikleri uygulanmaktadır.(Bkz şekil 9)

Şekil- 10 Düz ve Bükerek Örgülerle Yapılmış Sepetler Sarma Örgü ve Hasır Örgü
(Özgün, Anadolu da yapılmış örnekler)

Sepet örücülüğünde yapım tekniklerinde en önemli bir konuda sepet tabanı örme yani sepetleri başlama teknikleridir. Sarma örgülerde; sepet veya yapılacak ürünün şekline göre yuvarlak, oval ve bir zemin üzerine başlamadır. Amerika yerlilerinde en çok yuvarlak başlama tekniği uygulanmaktadır. Diğer sepet örme tekniklerinde ise; Yuvarlak , oval, kare (artı) ve dikdörtgen başlama tekniği kullanılmaktadır.

Şekil -11 Kare (Artı) Sepet Başlama Tekniği

Bu teknikleri yerliler halen uygulamaya devam etmektedir. Ancak Amerika yerlileri başlangıçtan beri en çok sarma tekniğini kullanmışlardır. Türklerde ise bütün teknikler yörelerdeki bitkilere göre değişmektedir Eski sepet örneklerinde sarma ve bükme teknikleri tespit edilmektedir. Anadolu da mısır ve çavdar üretimlerinin yapıldığı Karadeniz, iç Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerinde sarma teknikleri daha çok kullanılmıştır.

Sepet örücüleri sepet materyalleri hazırlıyor ve motifleri oluşturuyorlardı, eski sepet örenler ölmüş olsalar bile kabilelerdeki yaşlı üyeler onların tasarımlarındaki motiflerin

anlamalarını bilmektedirler Bu bireylerin verdikleri bilgiler bizler için önemlidir.Motiflerde özel isimler kullanılmıştır. Geometrik motifler sepet örücülüğü tekniklerine uyumu açısından çok işlenmiştir. Kullanılan hatların,çizgilerin açılarının dekoratif değerine önem verilmiştir.(bkz Şekil 3-4-8)

İlk insanların kendilerine yaptıkları ve kullandıkları sepetlerin motifleri daha az kapsamlı fakat estetikdir. Bu nedenle ürettikleri eserlerin güzelliği bizleri sık sık şaşırtmaktadır

Yerli kadınlar sepetleri kendi evleri için yapıyorlar ancak iyi bir örücü ise değeri artarak onun sepetleri aranan sepetler özelliği kazanıyordu.Onlar sepetlerinin dokumasına aşklarını,avcılık olaylarını ,üzüntülerini yansıtıyor ve farklı seremoniler için sepetler üretiyorlardı. Meksika ve Amerika yerlileri arasında hala sepet dansı ve sepet fırlatma v.b. seremoni sepetleri üretilmektedir.

Yoğun olarak kullanılan motifler: güneş ,ay ,yıldız ,hayvanlar ,bitkiler ,bulutlar, ağaçlar, danslar, silahlar,göldeki dalgalanma ,kuşların uçuşlar v.b. dir. Sepet örneklerini incelediğimizde kullanılan bezemeleri şöyle sıralamak mümkündür.

Geometrik bezemeler ; düz,verev,zikzak çizgiler,kare,eşkenardörtgen,üçgen,artı v.b.dir.Bu şekillerden oluşan motiflere çeşitli isimler verilmektedir.(Bkz, şekil 12)

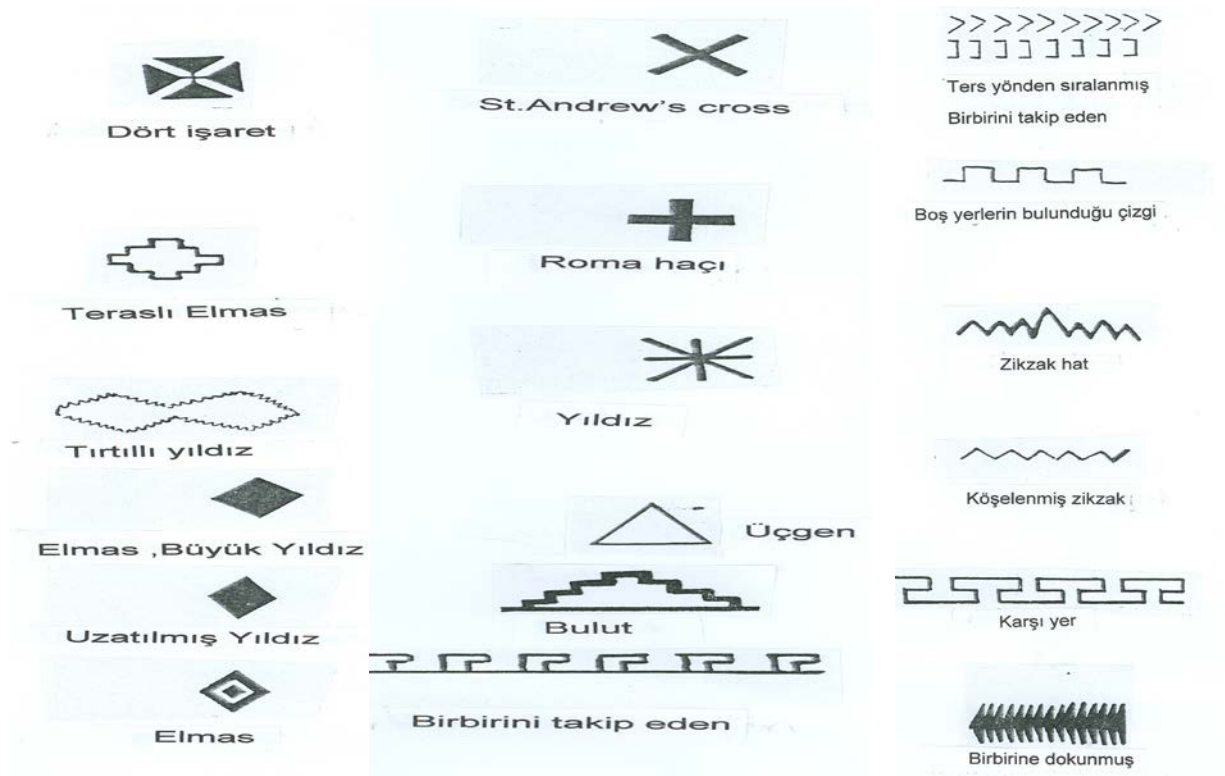
Bitkisel bezemeler; doğadaki çeşitli çiçeklerin konu edilmesidir.

Figürlü bezemeler; Çeşitli insan ,hayvan figürleri işlenmektedir.Şekil 12’de söğüt ve şeytan pençesi bitkilerinden Apachi Kabilesi tarafından 1900 lerden önceye ait olduğu belirtilen sepet üzerinde insan ,havya figürleri ve geometrik bezemeler işlenmiştir. Çeşitli kabilelerde yapılmış çok sayıda örnekler bulunmaktadır.(Bkz.şekil 5-13)

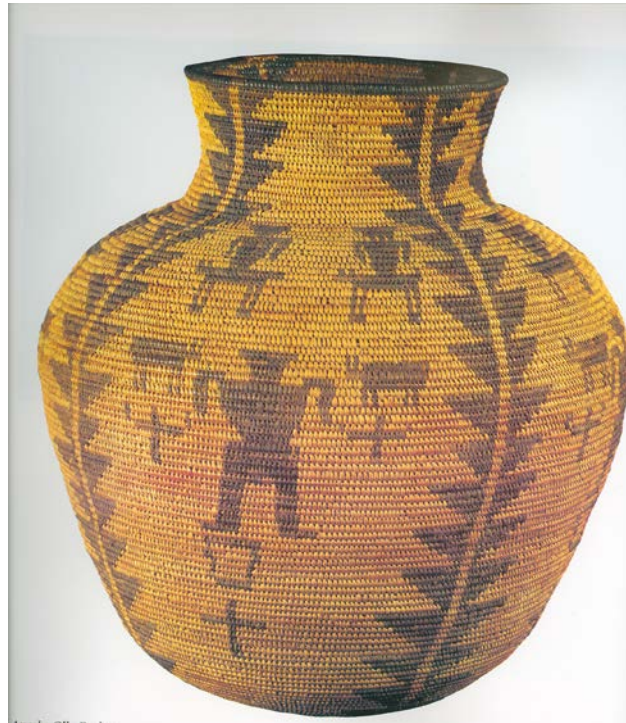
Doğadan Esinlenerek Yapılan Bezemeler; Güneş ,ay, yıldız,dağ,ırmak v.b. motifler Kızılderililer tarafından en çok işlenmiş olanlardır.

Soyut (sembolik)Bezemeler; Kabilelerde yaşayan bireylerin yaşadıkları iyi ,kötü olayları,sevinçlerini ,aşklarını,üzüntülerini anlattıkları sembollere çeşitli isimler vermişlerdir. (kuyruk,selamlamak, yerinden çıkarma,insan eli ,aslan pençesi v.b. isimler vermişlerdir.

Bu motifleri yerleştirme şekillerine baktığımızda , sepetin şekline göre boyuna,yatay,verev, dairesel ,Merkezden dağılım ve bütün yüzey benekli kompozisyon şekillerinde yerleştirilmiştir. Yerleştirme şekilleri kabileler arasında farklılık olsa da benzerliklerde çok yaygındır.

Şekil – 12 Kızılderili Sepetlerinde Uygulanan Geometrik Bezemelerden Örnekler

Şekil -13 Geometrik ve Figürlü Bezemelerin İşlendiği Apache Olla Sepet

Yerlilerde renk sembolleri de yaygındır.renkler kabileler arasında benzerlik gösterir, aynı zamanda motiflerde de benzerlikler çok fazladır. Boyanmış renklerde başlıcaları kahverengi, siyah,sarı,kırmızı olmak üzere diğer renklere de rastlanmaktadır. “Kızılderililer renkleri tanrının hediyesi olarak sembolize ederler. Kırmızı doğu ile ilişkili ve başarı sembolüdür.Mavi kuzey ,savunma ve sıkıntıdır.Siyah doğu ölüm ,Beyaz ise barış ve mutluluktur. Kahverengi gri ve siyah çöl ve dağları yansıtır,yeşil ise vadi vaha bozkır rengidir” .(Dockstader,1987) Arizona yerlileri kaliteli söğüt sepet, hasır tepsi ve çanakların yapımında bitkisel ve anilinli boyalarla boyanmış ve boyanmamış saplar kullanılmıştır.

Kızılderili – Türk sanatlarındaki benzerliklere daha geniş açıdan baktığımızda: Ön – Türk Etrüsk(M.Ö.1000) heykelleri ile Amerindian topluluğu olan Olmek (M.Ö.800)heykelleri arasındaki benzerlikler ,Ön-İnka,Çimu,Aymara geometrik desenleri ile Türklerin bozkır sanatındaki benzer motifler; Peru,Meksika ve Kuzey Amerika –Navajo kilimleri,sepetleri ile Türk kilim ve sepetlerinden ayırt edilemeyecek kadar benzerlikleri; Türklerin Orta Asya Pazırık kurganında ki en eski halı, çorap v.b. desenleri ile Kızılderili kilim ,çorap.heybe,testi,sepet v.b. ürünlerin benzerlikleri; Kızılderililerde başa takılan tüy sembolü ile Türklerde başı tüylü Truska (M.Ö.1000) korsanları,Sibiry (Tuva) Türklerinde başlarda tüyler(Türkkan,2003).

Ve günümüze kadar gelen Türkmen boylarındaki toylarda gelinin başının tüylerle süslenmesi en önemli vurgular olarak görülmektedir. Bu benzerlikleri sepet örücülüğünde de görmek mümkündür.

Amerika ‘da 2002 yılında yapmış olduğum müze, kütüphane, Kızılderili ürünlerinin satış yerleri ve ulaşabildiğim Kızılderili bireylerle yapmış olduğum görüşmelerin sonuçlarında Kızılderili sepetleriyle elde etmiş olduğum verilerin değerlendirilmesini kısaca açıkladıktan sonra; Ülkemizin doğu, Karadeniz,güney ve iç Anadolu bölgelerinde yapılan sepet örücülüğü konusundaki araştırma verilerine dayalı olarak şöyle karşılaştırmak mümkündür. Araç olarak her iki toplulukta da tığa benzer ,biz olarak ta nitelendirilen araçlar,çubuk yarma ,soyma v.b. aletlerin aynı özellikte olduğu ancak günümüzde farklı araçlarında kullanıldığı görülmektedir. Gereç açısından bakıldığında doğada bulunan bitkilerin benzer bitki örtülerinden bulunmasından dolayı Türk sepetlerinde de söğüt.kamış,kargı buğday,çavdar,hayt, yukka,findık, kestane, meşe mısır v.b.bitkilerin bölge iklimine göre kullanıldığı görülmektedir.yapım teknikleri, motif ve kompozisyon açılarından da benzerlikler ve farklılıklar içermektedir.Ancak yapılan araştırma sonucunda farklılıkların çok az olduğu görülmektedir.İlk çağlardan günümüze kadar ulaşan sepet

örnekleri ve günümüzde üretilen örnekler iki toplum arasındaki ortak özellikleri yansıtmaktadır.Bu özelliklerin çeşitli nedenlerini şöyle açıklayabiliriz;

- 1- Her iki toplumunda konar –göçer yaşam tarzları,
- 2- Dünyanın her tarafında doğanın benzer özellikleri ve bitki yapısı,
- 3- Bazı kaynaklara göre Türklerin Orta Asya’ dan göçleri sırasında Kızılderililerin yaşadıkları bölgelere doğru yayıldıkları,
- 4- Bitkisel materyallerden üretilecek tekniklerin belirli sınırlılık ta olması,
- 5- Motiflerdeki benzerliklerin insan doğasının benzerliklerinden ve tekniklere dayalı olarak üretilen şekillerdeki sınırlılıktan v.b.

Benzerliklerin nedenlerini daha da çoğaltmak mümkündür.Ancak eşsiz güzelliklerde yapılan sepet örücülüğünün her iki ülkede de korunması gerekmektedir.Çünkü 1960 lardan sonra bilim ,teknik ve teknolojiadaki gelişmeler sonucunda farklı materyallerden daha kolay ,ucuz üretilen ürünler sepetlerin yerini almaya başlamıştır. Toplumsal değişimlere de dayalı olarak eski örneklerdeki estetik değer yozlaşmaya başlamıştır.Eski örnekler müzelerde ve koleksiyonlarda kalmıştır.

Kültürel yapının önemli bir parçası olan sepetlerin yeni kuşaklara tanıtılması,öğretilmesi ve yeniden üretilmesi çalışmalarının yapılması ve sepetlerin hammaddesinin doğal materyal olmasının insan,toplum,çevre sağlığı açısından da öneminin vurgulanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AKGÜL, Esra. “Sakarya İli Bitkisel Örucülük Ürünleri Üzerine Bir Araştırma” G.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara ,1998
- AKPINARLI , H. Feriha “ Türkiye de sepet örücülüğünün önemi ve Günümüzdeki değerlendirilmesi” 1. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri. Ankara 2000
- AKPINARLI , H. Feriha Bitkisel Örucülük Ders notları Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi. Ankara:1992.
- ARLI, Mustafa. Bitkisel Örucülük Ders Notları.M.E.B. Hizmet-içi Eğitim Dairesi. Ankara ,1983
- ATAY, Ayten.. Örucülük M.E.B. Yayınları.İstanbul ,1987
- BAHTİ , Tom ; Mark Bahti . Southwestern Indiana Arts and Crafts .America ,1997
- CRAMPTON, Charles. Canework .New- Jersey, 1972
- DOCKSTADER,Frederick J. The Song Of The Loom New Tradations In Navajo Weaving. Newyork: 1987
- GÜRTANIN,Neriman. Türkiye de Nebati Örucülükte Kullanılan Hammaddeler ve Bunlardan Yapılan Mamuller İle Bu Hammaddelerin Selüloz Ve Alfa Selüloz Değerleri Üzerine Araştırmalar. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları : 185 ANKARA,1961
- GÜRTANIN,Neriman;Firdevs KAYA. Serin İklim Tahılları,Saplarının Bitkisel Örucülük Yönünden Değerlendirilmesi.Üzerine Araştırmalar. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları : 337 ANKARA,1976
- JAMES,George,W. Indiana Blanket And Their Makers. Newyork: 1974
- KOVANKAYA,Kerra. Bitkisel Örucülük, Mektupla Öğretim Merkezi Yayını. Ankara 1975
- SİLER, Lyn. Handmade Basket .Newyork 1992
- SOMMER,Robin Langley. Native Amerikan Art. London ,1994